

Justitiedepartementet

Utspelsunderlag BP23 - Ju

1. Faktaunderlag

1.1 Polismyndigheten

10 000 fler polisanställda

I budgetpropositionen för 2018 inleddes en satsning 10 000 fler polisanställda. Slutåret är satt till 2024. Tillväxttakten ligger huvudsakligen i linje med tillväxtplanen, men ytterligare åtgärder behöver komma på plats för att säkerställa inflödet av nya poliser. Detta ska bland annat åstadkommas genom den nya funktionsinriktade utbildningen där civilanställda kan utbilda sig till poliser. Antalet platser avses öka från 90 till 200 per termin. För detta behöver medel tillföras. Till detta beräknas ökade kostnader för prövningen hos Plikt- och prövningsverket.

I samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2022 fattade riksdagen beslut om att tillföra 1,7 miljarder kronor för detta år. Det var lägre än det beräknade behovet enligt Polismyndighetens budgetunderlag. För 2024 tillförs därför ytterligare medel för tillväxten.

Verksamhetsskydd

Förslaget innebär att Polismyndigheten kan öka verksamhetsskyddet avseende lokaler (fysiskt skydd, säkra rum osv.), för fler skyddsobjekt och förstärkt bevakning samt för utökad teknisk bevakning, främst i form av kameror.

EU-ordförändeskapet

Myndigheten kommer att ansvara för säkerheten vid ett stort antal av de möten som anordnas i Sverige. Åtagandet avser huvudsakligen ministermöten och möten där det förväntas ett stort antal deltagare. Det bör noteras att de faktiska kostnaderna bedöms bli högre än vad som nu tillförs.

1.2 Säkerhetspolisen

Satsningen innebär att Säkerhetspolisen permanent tillförs 165,5 miljoner kronor fr.o.m. 2023. Syftet med satsningen är att öka Säkerhetspolisens operativa förmåga i en tid av ett drastiskt försämrat säkerhetsläge i Sveriges närområde och då hotet från såväl statliga aktörer som ideologiskt motiverade aktörer ökar, samtidigt som sårbarheterna i samhället har blivit alltmer omfattande.

Säkerhetspolisen bedriver sedan ett antal år ett positivt utvecklings- och förändringsarbete, bland annat inom it-och teknik, och tillförda medel ska säkerställa att detta arbete kan fortgå. En mer komplex hotbild innebär samtidigt att den operativa verksamheten behöver förstärkas med ytterligare personella resurser. Inte minst kopplat till kommande systemet för granskning av direktinvesteringar och vad gäller den kommande lagen om deltagande i en terroristorganisation.

Säkerhetspolisen ska även genomföra säkerhetshöjande åtgärder kopplat till den centrala statsledningen.

1.3 Åklagarmyndigheten

Förslagen (HÄB + BP23) innebär att antalet medarbetare vid Åklagarmyndigheten fortsatt kan öka. Fler åklagare och särskilt fler erfarna åklagare behövs. Det är även viktigt med fler medarbetare i stödfunktioner i den operativa verksamheten (t.ex. analytiker, beredningsjurister och åklagarrevisorer). Detta för att öka effektiviteten i åklagarverksamheten då åklagarna kan ägna sig åt kärnuppgiften. Endast Åklagarmyndigheten utbildar åklagare för åklagarväsendets behov, dvs. även för Ekobrottsmyndighetens behov av erfarna/seniora åklagare. När polisen får mer resurser ökar trycket också i Åklagarmyndighetens verksamhet. Inflödet av brottsmisstankar till myndigheten påverkas i stort av omfattningen av polisens utredningsarbete. Åklagare är förundersökningsledare vid grova

brott. Den organiserade och grova brottsligheten medför att förundersökningarna tenderar att bli större och större samt mer komplicerade. Fler häktade med restriktioner och nya verktyg och ändrade regler som möjliggör att befintliga verktyg kan användas i större utsträckning eller på nya sätt i brottsbekämpningen får betydande påverkan på verksamheten.

Utöver satsningar på rättsväsendet ökas Åklagarmyndighetens anslag även för reformeringen av det civila försvaret, då myndigheten blivit beredskapsmyndighet.

1.4 Ekobrottsmyndigheten

Förslaget möjliggör för Ekobrottsmyndigheten att kunna fortsätta tillväxten med fler medarbetare och utveckla myndigheten med bl.a. satsningar på erfarna åklagare och utredare med specialistkompetens. I likhet med övriga myndigheter inom rättsväsendet är Ekobrottsmyndigheten i behov av att kunna rekrytera fler medarbetare för att stärka förmågan att utreda särskilt resurskrävande ärenden i. Förmågan att bekämpa den organiserade ekonomiska brottsligheten, ta tillbaka brottsvinster och kraftigt begränsa förutsättningarna för systematiskt missbruk av våra välfärdssystem måste förstärkas. Myndigheten behöver även satsa på att genom brottsförebyggande arbete öka kunskapen hos myndigheter och organisationer om hur ekonomisk brottslighet kan upptäckas och förhindras.

1.5 Sverige Domstolar

Förslaget innebär att Sveriges Domstolar kan ha en långsiktighet i sin organisation och bibehålla den anställningstakt som under året initierats efter tillskotten som riksdagen beslutat för åren 2022–2023. Åskandet bygger på myndigheternas prognoser för utvecklingen av ärendevolymerna i rättskedjan. Behoven av medel är lägre än vad Domstolsverket har äskat i sitt budgetunderlag, eftersom åskandet även innehöll en redan avgjord fråga om ökad ersättning till nämndemän (på 25 miljoner kronor).

Allt fler mål kommer in till domstolarna och den viktigaste resursen som domstolarna har för att avgöra mål inom rimlig tid är sin personal. Personalen i domstol, särskilt domare, tar lång tid att anställa samt lära upp

och därför är goda ekonomiska förutsättningar och möjlighet att planera sin personalförsörjning av högsta vikt.

Utöver satsningar på rättsväsendet ökas Sveriges Domstolars anslag även för reformeringen av det civila försvaret, då myndigheten blivit beredskapsmyndighet. Därutöver ökas anslaget för reformer som ligger inom Socialdepartementets och Utbildningsdepartementets ansvarsområden.

1.6 Rättsmedicinalverket

Förslaget möjliggör för Rättsmedicinalverket att bidra till ett effektivt rättsväsende. När satsningar görs på andra myndigheter inom rättsväsendet behöver även Rättsmedicinalverket stärkas. Rättsmedicinalverket är en expertmyndighet som bidrar med unik kompetens i rättsväsendets och i en tid då brottsligheten blir mer svårutredd blir den tekniska bevisningen allt viktigare.

1.7 Kriminalvården

Medelbeläggningen i anstalt och häkte har fortsatt att öka kraftigt och beläggningssituationen i myndigheten är mycket ansträngd. Myndighetens prognos visar på en fortsatt ansträngd beläggningssituation de närmaste åren.

Kriminalvården har i anslutning till budgetunderlaget för 2023 redovisat en uppdaterad plan för förstärkt platskapacitet. Av redovisningen framgår att myndigheten inom en tioårsperiod planerar för en utökning om sammanlagt 3 500 fasta platser t.o.m. 2031. Myndigheten kommer också under överskådlig tid vara beroende av tillfälliga platser för att kunna tillgodose platsbehovet.

I budgetunderlaget äskade Kriminalvården tillskott om 1,1 mdkr fr.o.m. 2025 för utökad platskapacitet. Äskandet byggde på vid tidpunkten kända förutsättningar. Det innebär att flera reformer som vid tidpunkten inte var så långt framskridna (t.ex. Skärpta straff för brott i kriminella nätverk respektive Skärpta regler om villkorlig frigivning och vistelseförbud) inte ingår i beräkningarna. För nämnda reformer föreslår regeringen tillskott i bp23 (57,5 mnkr respektive 1,2 mdkr fr.o.m. 2025). Det innebär ett totalt tillskott för kapacitet om ca 2,4 mdkr.

1.8 Brå

När stora satsningar görs inom rättsväsendet och på det brottsförebyggande arbetet behöver Brottsförebyggande rådet (Brå) stärka sin förmåga att bidra med kunskapsunderlag, utvärderingar, statistik och stöd för en mer kunskapsbaserad och effektiv kriminalpolitik. Regeringen avsätter därför 10 miljoner kronor 2023, 15 miljoner kronor 2024 och 45 miljoner kronor fr.o.m. 2025 till Brå för detta syfte.

Regeringen avser att ge kommunerna ett lagstadgat ansvar för brottsförebyggande arbete med planerat ikraftträdande den 1 juli 2023. För att lagen ska implementeras effektivt behöver kommunerna ett kraftigt utökat och ändamålsenligt stöd. Därför tillför regeringen 42 miljoner kronor per år fr.o.m. 2023 till Brå för att stärka och utveckla det nationella stödet i det brottsförebyggande arbetet.

Center mot våldsbejakande extremism vid Brå utgör ett viktigt kunskapsnav i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. CVE ger ett strategiskt, organisatoriskt och verksamhetsnära stöd till kommuner och myndigheter. Extremistmiljöerna förändras ständigt och nya hot uppstår. Det förebyggande arbetet behöver ta höjd för denna utveckling samt vara långsiktigt. Regeringen tillför permanenta medel för CVE:s verksamhet fr.o.m. 2024.

1.9 Brottsoffermyndigheten

Regeringen vill att ökade insatser ska göras för att brottsoffer ska ha full kännedom om sina rättigheter och möjligheter till hjälp och stöd. För att åstadkomma ett likvärdigt och kvalitativt stöd till brottsutsatta i hela landet krävs ökad kunskap och Brottsoffermyndighetens roll som bl.a. informations- och kunskapscentrum för brottsofferfrågor behöver därför förstärkas. Mot denna bakgrund ökar regeringen Brottsoffermyndighetens anslag med 9 mnkr årligen fr.o.m. 2023.

1.10 Reformpaket

Ökade möjligheter att använda hemliga och preventiva tvångsmedel

Utredningen om utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel

I uppdraget ingick att se över delar av regleringen om hemliga tvångsmedel i syfte att ta ställning till hur verktygen ska kunna användas i en större utsträckning för att bekämpa allvarlig brottslighet. Utredningen föreslog i sitt delbetänkande (SOU 2022:19) som överlämnades i april 2022 bl.a. att

- det ska införas straffvärdeventiler som gör det möjligt att i vissa situationer beakta flera brotts samlade straffvärde vid bedömningen av om det hemliga tvångsmedlet ska få användas, och att
- brottskatalogerna för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig dataavläsning ska utvidgas till att omfatta fler brott än i dag.

Utredningen lämnade sedan i ett delbetänkande (SOU 2022:50) som överlämnas i oktober 2022 bl.a. förslag om att

- det ska införas en möjlighet att använda hemlig övervakning av elektronisk kommunikation och hemlig dataavläsning som gäller plats- och kommunikationsövervakningsuppgifter i syfte att eftersöka en person som är anhållen eller häktad i sin frånvaro, och att
- det ska införas en ny lag som gör det möjligt att använda hemlig övervakning av elektronisk kommunikation och hemlig dataavläsning som gäller plats- och kommunikationsövervakningsuppgifter i syfte att lokalisera personer som håller sig undan från en frihetsberövande påföljd.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Utredningen om preventiva tvångsmedel

Utredningen föreslår i sitt delbetänkande (SOU 2022:52) som överlämnades i oktober 2022 ett utökat tillämpningsområde för preventivlagen. Enligt förslagen ska det vara möjligt att använda preventiva tvångsmedel (t.ex. hemlig dataavläsning och hemlig avlyssning av elektronisk

kommunikation), som idag i huvudsak endast är möjligt vid vissa allvarliga brott såsom terroristbrott, även vid gängrelaterad brottslighet. De brott som avses är mord, människorov, narkotikabrott, vapenbrott, sprängningsbrott och olovlig hantering av explosiva varor. Det utökade tillämpningsområdet föreslås ha samma grundläggande kvalifikationskrav och ändamål som preventivlagen har i dag. De rättssäkerhetsgarantier som i dag finns i preventivlagen – och lagen om hemlig dataavläsning vad avser hemlig dataavläsning utanför förundersökning – föreslås gälla även inom det utökade tillämpningsområdet.

Lagändringarna i preventivlagen och lagen om hemlig dataavläsning föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Utredningen ska slutredovisas senast den 31 maj 2023. I sitt slutbetänkande kommer utredningen att ta ställning till utökade möjligheter till preventiv husrannsakan och en eventuell utvidgning av inhämtningslagens tillämpningsområde. Utredaren har också i uppdrag att ta ställning till om, och i så fall vilka, ytterligare tvångsmedel och verkställighetsåtgärder bör få användas av de brottsbekämpande myndigheterna för att förhindra allvarlig brottslighet. Det handlar bl.a. om hemlig rumsavlyssning, genomsökning på distans och biometrisk autentisering. Utredaren ska dessutom ta ställning till om tillstånd till hemlig kameraövervakning och hemlig dataavläsning avseende kameraövervakningsuppgifter utanför en förundersökning bör kunna knytas till en person i stället för en viss plats.

Skärpta regler om villkorlig frigivning och vistelseförbud

Straffsystemet har en viktig roll att spela när det gäller kontroll och stöd för att förebygga återfall, men också för att så långt möjligt hindra fortsatt brottsaktivitet och skapa trygghet för brottsoffer.

Regeringen ser över om den så kallade prøvotiden efter villkorlig frigivning ska förlängas. En sådan översyn behövs för att säkerställa att den som dömts för bl.a. relationsvåld kan bli föremål för kontroll och återfallsförebyggande åtgärder under en tillräckligt lång tid. Prövotiden innebär övervaknings- och kontrollmöjligheter och möjliggör reaktioner mot den som inte följer vad som bestämts av Kriminalvården eller begår nya brott. Regleringen har också samhällskyddande effekter. En förlängd prøvotid möjliggör således för kontroll- och stödåtgärder under längre tid, vilket innebär ett utvidgat återfallsförebyggande arbete och ett starkare skydd för brottsutsatta.

Den nuvarande regleringen innebär att alla som döms till fängelsestraff över en månad och upp till tre år får samma prøvotid, ett år. Eventuell övervakning ska, om inte annat beslutas, gälla under hela prøvotiden och kan inte pågå under längre tid än prøvotiden. Det kan ifrågasättas om den tiden i alla situationer är tillräcklig. En längre prøvotid, som ger förutsättningar för en vid behov längre övervakning, kan ge bättre möjlighet till kontroll och stöd för dessa personer. Som en jämförelse fortgår verkställigheten av en skyddstillsynsdom alltid under en prøvotid av tre år. Särskilt beträffande dem som begår allvarlig eller upprepad brottslighet, t.ex. mot närstående, är det också viktigt att det under en tillräckligt lång tid efter frigivningen finns möjligheter till reaktioner vid misskötsamhet eller återfall i brott, exempelvis genom att förverka villkorligt medgiven frihet. Att förlänga prøvotiden skulle medge att sådana åtgärder kan vidtas under en längre tid.

Regeringen arbetar med att ta om hand frågan. Föreslagna ändringar beräknas tidigast kunna träda i kraft den 1 januari 2024.

En reformerad förverkandelagstiftning

Möjligheten att tjäna pengar är en central drivkraft för många som begår brott. I betänkandet Ny förverkandelagstiftning lämnas förslag till en reformerad förverkandelagstiftning som syftar till att skapa mer effektiva verktyg för att ta brottsvinster från kriminella. Betänkandet innehåller förslag om en ny förverkandeform som i korthet innebär att egendom, t.ex. bilar, kontanter, klockor eller en dyr fastighet, ska kunna tas ifrån en individ som saknar ekonomisk förmåga att på legal väg förvärva sådan egendom. Förverkandeformen fokuserar på möjligheten att förverka påträffad egendom som inte står i rimlig proportion till en persons legitima förvärvskällor. Arbetet med att ta fram en lagrådsremiss pågår inom Regeringskansliet. Regeringen aviserar kommande lagstiftningsförslag ökade resurser till berörda myndigheter. Regeringen avser att återkomma med ytterligare åtgärder ägnade att skapa mer effektiva verktyg för att ta brottsvinster från kriminella.